

Adroddiad i'r: Cyngor

Dyddiad y cyfarfod: 11 Medi 2018

Aelod Arweiniol: Y Cyngorydd Mark Young, Aelod Arweiniol Safonau Corfforaethol

Awdur yr Adroddiad: Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

Teitl: Hyfforddiant a Datblygu Aelodau

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad ar faterion hyfforddiant aelodau.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Ar 10 Ebrill 2018 ystyriodd y Cyngor adroddiad ar hyfforddiant a datblygu aelodau, a chytuno y dylid cyflwyno adroddiad pellach parthed hyfforddiant gorfodol a hyfforddiant yn ôl disgrisiwn a chosbau posib.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Y dylai'r Cyngor drafod hyfforddiant a datblygu aelodau ac amlinellu ei ddull gweithredu mewn perthynas â hyfforddiant gorfodol a hyfforddiant yn ôl disgrisiwn, a chosbau posib am beidio â mynychu hyfforddiant 'gorfodol', yn benodol:

- (i) Y cyrsiau hyfforddi hynny y bydd yn rhaid i bob Aelod eu cwblhau;
- (ii) Y cyrsiau hyfforddi hynny fydd yn orfodol i Aelodau sy'n ymgymryd â rôl benodol yn unig (fel aelod o bwyllgor, neu mewn rôl uwch arweinyddol o fewn y Cabinet neu fel cadeirydd pwyllgor, er enghraifft);
- (iii) Y cyfnod o amser a ganiateir i Aelodau er mwyn cwblhau pob cwrs hyfforddi gorfodol; ac
- (iv) Y cosbau neu'r camau eraill a weithredir ar Aelodau nad ydynt wedi cwblhau'r hyfforddiant gorfodol sydd yn berthnasol iddynt o fewn y graddfeydd amser a osodwyd gan y Cyngor.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Roedd adborth gan Aelodau wedi etholiadau 2008 yn nodi fod y rhaglen hyfforddi cychwynnol ar gyfer y Cyngor newydd yn annigonol, tra y teimlai Aelodau yn 2012 y cynigiwyd gormod o hyfforddiant ar gychwyn y Cyngor hwnnw. O ganlyniad, mae'r hyfforddiant sydd wedi ei ddarparu ers etholiadau 2017 wedi ei anelu i fod rhywle yn y canol rhwng y ddwy raglen flaenorol o ran dwyster a chwmpas.
- 4.2 Ym mis Ebrill, canmolodd Aelodau safon ragorol yr hyfforddiant mewnol a ddarparwyd [yn ystod y tymor Cyngor newydd hwn].

Hyfforddiant Gorfodol 2014

- 4.3 Yn 2014, penderfynodd y Cyngor Blaenorol y byddai'r hyfforddiant gorfodol 'generig' canlynol yn cael ei fynychu gan bob Aelod:
- Cod Ymddygiad
 - Diogelu / Rhianta Corfforaethol / Amddiffyn Plant
 - Cyllid
 - Cydraddoldeb
 - Cyflwyniad (strwythur y Cyngor, Cyfansoddiad a Diogelu Data)
- 4.4 Yn ychwanegol at hyn, penderfynodd y cyngor y byddai'n rhaid i rai Aelodau a oedd yn ymgymryd â rolau penodol fynychu peth hyfforddiant rôl-benodol gorfodol yn ogystal â'r hyfforddiant gorfodol 'generig' uchod (er y byddai croeso i Aelodau eraill fynychu pe baent yn dymuno gwneud hynny).
- Sgiliau Cadeirio (ar gyfer Cadeiryddion / Is-gadeiryddion yr holl bwyllgorau)
 - Craffu (Cadeirio) ar gyfer Cadeiryddion y Pwyllgorau Craffu
 - Arweinwyr Grŵp
 - Cabinet (i gynnwys Siarad Cyhoeddus a siarad â'r Cyfryngau)
 - Pwyllgor Cynllunio;
 - Pwyllgor Trwyddedu
- 4.5 Ni osodwyd unrhyw gosbau gan y Cyngor Blaenorol (ar wahân i'r un ar gyfer y Pwyllgor Cynllunio) os nad oedd aelod yn llwyddo i ymgymryd â hyfforddiant gorfodol.

Hyfforddiant Gorfodol 2018

- 4.6 Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, mae'n ofynnol i bob aelod fynychu hyfforddiant Cod Ymddygiad ac mae pob aelod wedi gwneud hynny. Oherwydd pwysigrwydd sicrhau mai Aelodau sy'n meddu ar wybodaeth briodol o ddeddfwriaeth a pholisïau cynllunio sy'n gwneud penderfyniadau ar y Pwyllgor Cynllunio, mae gofyniad y Cyngor Blaenorol fod holl aelodau'r Pwyllgor Cynllunio yn cwblhau 2 sesiwn hyfforddiant yn flynyddol wedi ei gario ymlaen. Y gosb i Aelod nad yw'n cydymffurfio ac yn derbyn yr hyfforddiant angenrheidiol yw na chaiff yr Aelod hwnnw bleidleisio ar faterion cynllunio. Mae aelodau'r Pwyllgor Cynllunio wedi ymateb yn dda i'r gofynion hyn unwaith eto.
- 4.7 Gofynnir i'r Cyngor newydd hwn gadarnhau ei ofynion hyfforddiant 'gorfodol' ei hun ar gyfer yr holl Aelodau a'r unigolion hynny sy'n ymgymryd â rolau penodol. Yng nghyfarfod y Cyngor fis Ebrill, daeth y meysydd hyfforddi isod i'r amlwg fel rhai yr argymhellwyd y dylent fod yn orfodol:
- Cod Ymddygiad (*Mae hyfforddiant yn ofyniad o dan y Cod Ymddygiad*)
 - Pwyllgor Cynllunio (*Cedwir at hwn fel hyfforddiant gorfodol; dim ond i aelodau'r Pwyllgor Cynllunio y mae hyfforddiant wedi bod yn orfodol*)
 - Pwyllgor Trwyddedu (*i aelodau'r Pwyllgor Trwyddedu yn unig*)
 - Cyllid

- Rhianta Corfforaethol
- Diogelu
- Diogelu Data

4.8 Mae'n bosib y bydd angen i unrhyw hyfforddiant a nodir fel hyfforddiant 'gorfodol' gael ei ailadrodd neu ei gynnig ar adegau priodol er mwyn galluogi i aelodau gyflawni eu rhwymedigaethau, ac mae'r defnydd hwn o adnoddau yn ystyriaeth berthnasol wrth ystyried sawl maes y dylid eu gwneud yn orfodol. Mae E-ddysgu ar gyfer Aelodau yn y broses o gael ei ddatblygu a bydd yn cynnig modiwlau ar bynciau yn cynnwys Diogelu a Thrais Domestig. Mewn rhai achosion bydd modiwlau E-ddysgu yn ddull cost-effeithiol a chyfleus i Aelodau gael mynediad at hyfforddiant.

Cosbau

4.9 Nid gweithwyr y Cyngor yw Cynghorwyr, ond yn hytrach deiliaid swyddi a etholir gan eu hetholwyr. Mae hyn yn golygu na fydd y mesurau sydd ar gael i sicrhau ymlyniad swyddogion at hyfforddiant gorfodol o reidrwydd ar gael i Aelodau.

4.10 Fodd bynnag, gallai'r Cyngor gymryd rhai camau, gan gynnwys:

- (a) Cytuno ar ddisgwyliad clir na fydd rhai rolau penodol ar gael i Aelodau nad ydynt wedi ymgymryd â'r hyfforddiant angenrheidiol. I roi esiampl cyfredol, ni chaniateir i aelodau'r Pwyllgor Cynllunio nad ydynt wedi llwyddo i gwblhau dau sesiwn hyfforddi yn ymwneud â chynllunio yn flynyddol bleidleisio ar faterion cynllunio.
- (b) Cyhoeddi'r holl gofnodion presenoldeb mewn hyfforddiant – neu'r rheiny sy'n ymwneud â hyfforddiant gorfodol yn unig – ar wefan y Cyngor.
- (c) Adrodd yn ôl ar gydymffurfiad Aelodau â'u hyfforddiant gorfodol i bwyllgor cyhoeddus. Gallai hwn fod yn Bwyllgor Safonau neu Bwyllgor Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor. Byddai'r adroddiadau hyn ar gael o wefan y Cyngor, a byddai'r pwyllgor yn dal Aelodau i gyfrif am eu diffyg cydymffurfiad mewn cyfarfod cyhoeddus.

Adolygiadau Datblygiad Personol

4.11 Mae adolygiadau datblygu personol wedi'u cynnig i'r holl Aelodau. Caiff yr adolygiadau hynny eu trefnu dros y misoedd nesaf ar gyfer Aelodau sydd wedi – neu sydd bellach yn dymuno – eu derbyn. Mae'n bwysig nodi nad gwerthusiadau perfformiad yw adolygiadau datblygu personol; un ffordd yn unig ydynt o ganfod a chefnogi anghenion hyfforddiant a datblygu Cyngorydd.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid yw'r adroddiad hwn yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, er y bydd aelodau etholedig sydd wedi'u hyfforddi ac yn cael eu cefnogi'n briodol yn cyfrannu at berfformiad y Cyngor ym meysydd strategaeth, ddatblygu polisïau a gwneud penderfyniadau.

6. Beth fydd cost hyn a beth fydd ei effaith ar wasanaethau eraill?

Darperir y rhan fwyaf o'r cynllun hyfforddi gan Swyddogion y Cyngor. Nid yw hyn yn gofyn am ariannu ychwanegol ond bydd angen amser y Swyddogion, ac fe fydd hyn yn ffactor wrth bennu maint a chymhlethdod y rhaglen y mae modd ei darparu. Mae angen gwaith hwyluso allanol ar gyfer rhai meysydd hyfforddi ac fe fyddai angen cynnwys hyn o fewn y gyllideb hyfforddiant Aelodau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen asesiad ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Craffu ac eraill?

Yn ychwanegol at drafodaeth y Cyngor llawn ym mis Ebrill 2018 a amlinellwyd yn yr adroddiad hyn, ystyriodd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd drosolwg o'r materion dan sylw ar 23 Mawrth 2018. Tra'n ymwybodol y byddai gofyn i'r Cyngor benderfynu ar faterion yn ymwneud â hyfforddiant gorfodol ac unrhyw gosbau, roedd y Pwyllgor yn gefnogol o'r cynllun hyfforddi. Gofynnodd y Pwyllgor am sicrhau fod cofnodion hyfforddiant wedi eu personoli ar gael i bob Aelod yn ogystal â rhoi mynediad at wybodaeth am bynciau hyfforddi i'r dyfodol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Roedd tanwariant o £53k yng nghyllideb yr Aelodau ar gyfer y flwyddyn 2017/18 oherwydd oedi wrth benodi Cabinet a Chadeiryddion Pwyllgorau yn dilyn etholiadau'r Cyngor. Cytunodd y Cabinet y dylid cario'r arian yma ymlaen i 2018/19 er mwyn ariannu costau o fewn y maes gwasanaeth gan gynnwys anghenion hyfforddiant a phenderfyniadau'n deillio o Adroddiad Blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol. Mae adolygiad llawn o'r gyllideb wedi cael ei gynnal er mwyn gosod cyllideb flynyddol gynhaliol ar gyfer 2018/19. Ar hyn o bryd, amcangyfrifir y bydd angen £31k o'r tanwariant hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Bwriad hyfforddiant a datblygu yw darparu Aelodau â'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i gyflawni rolau gwahanol. Heb yr hyfforddiant hwn, mae risg uwch mewn rhai meysydd o heriau llwyddiannus i benderfyniadau neu atgyfeiriadau i Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus, a pherfformiad salach yn gyffredinol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011